

Les cartes privades d'un historiador

CLARA, Josep; CORNELLÀ, Pere; MARINA, Francesc i SIMON, Antoni, (A cura de), (1994), *Epistolari de Jaume Vicens* col. Quaderns del Cercle, núm. 10, Cercle d'Estudis Històrics i Socials de Girona. 261 pàgines.

Al llarg de deu anys el Cercle d'Estudis Històrics i Socials de Girona ha editat deu volums, en la seva col·lecció "Quaderns del Cercle", els quals s'han centrat en l'estudi de la temàtica històrica gironina, però sense abandonar l'horitzó català. Amb la intenció de presentar treballs rigorosos i atractius, a l'esmentada col·lecció s'han publicat investigacions d'autors de prestigi com J. Fontana, E. Ucelay da Cal, J. Nadal o Borja de Riquer, entre d'altres.

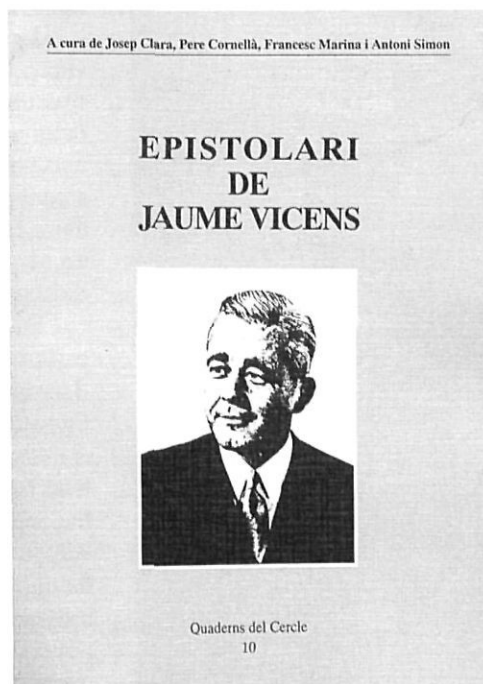
Per commemorar el desè aniversari de la fundació del Cercle s'ha escollit la figura de Jaume Vicens i Vives, gironí universal, que resumeix perfectament la condició d'historiador català del segle XX. Els autors d'aquest volum exposen un epistolari de la seva correspondència particular, amb el propòsit d'aportar dades sobre la història quotidiana que ajudin a perfilar la imatge de tan eminent personatge. Alhora volen aprofitar el volum per reivindi-

car, com un fet normal, la publicació de lletres privades de protagonistes de la cultura catalana.

El llibre, després d'una breu presentació, arrenca amb una petita, però no menys útil, semblança de Jaume Vicens Vives, com a historiador i com a home públic. L'objectiu és centrar la seva figura i no només lloar-la, com s'ha fet en diverses ocasions. En aquest sentit, són interessants comentaris sobre la seva actuació envers el règim franquista, les afirmacions de Ferran Soldevila sobre el mateix Vicens (pp. 11 i 12), i els "retrats" que de ell fan Josep Pla i Salvador Pàniker (p. 16). Per últim es dediquen unes línies a subratllar la transcendència del seu llegat, el qual recaigué en la universitat fonamentalment, i també en la cultura, la societat i la política catalanes.

El cos central del volum el componen 187 cartes adreçades a 31 corresponents, personalitats de la cultura catalana principalment, però també castellana, entre els quals predominen els historiadors, com és lògic. La major part, unes 150, foren escrites entre 1953 i 1960, últims vuit anys de la seva curta, però intensa vida, "...són les cartes d'un Vicens afermat com a catedràtic, que connecta amb els col·legues i els deixebles per repartir feina i orientacions, que es relaciona amb les forces vives del país i que lluita per consolidar el grup d'historiadors vinculat a la seva persona" (p. 21 i 22). La meitat de les cartes van adreçades a Joan Mercader (27), Santiago Sobrequés (27), Ramon Gubern (24) i Josep Fontana (20), destacant també el nombre d'escrits dirigits a Antonio Domínguez Ortiz (13) i a Josep Ferrater i Mora (12). Les epístoles s'agrupen ordenades per corresponents i aquests alfabèticament. Per altra banda, cal assenyalar que cada receptor ve presentat en una petita introducció que recull informacions sobre la seva vida i treball, i també les raons de la seva vinculació amb Vicens.

La temàtica que tracten les lletres és diversa, destacant les relacionades amb col·legues i deixebles, en les quals Vicens realitza reflexions i aclariments, polemítza, dona consells, reco-

mana rectificacions i actuacions, anima a continuar treballant i lluitant en els moments adversos i s'esforça en ajudar els seus deixebles a superar diferents oposicions acadèmiques. També es plasma la pugna per mantenir el nivell i autonomia de la zarxa d'investigadors de Barcelona i analitza les relacions catalano-madrilenyes en els àmbits de la historiografia i la cultura. Reflecteixen autoconfiança en les seves opinions com a historiador, autoconfiança, que alguns podrien qualificar d'envaniment.

D'altres cartes ofereixen reflexions de caire polític. En elles, Vicens es manifesta amínat i neguitós per les actuacions del règim franquista, tot apuntant la seva esperança en la burgesia i la intel·lectualitat com a únics possibles protagonistes en la recerca d'alternatives polítiques. Algunes altres proporcionen notícies familiars, es refereixen a les activitats de l'editorial Teide o a la seva malaltia terminal –davant la qual es mostra serè i impacient per superar-la.

En conjunt serveixen per conèixer les seves opinions, reflexions, actituds, relacions i estats d'ànim al llarg d'aquells anys.

Entre els pocs desencerts del volum cal indicar l'absència d'escrits adreçats a corresponsals estrangers –fet assenyalat pels autors– amb els quals ben segur mantingué una suggestiva comunicació. Per altra banda, algunes de les lletres són molt breus –notificacions de recepcions i trameses de llibres o notícies, felicitacions, postals...– i no aporten gaires dades d'interès.

Malgrat tot l'obra és un document estimable que suposa un meticolós treball de recerca a nombrosos arxius públics i privats i biblioteques, i és presentat amb esment, com ho confirmen les abundants notes a peu de plana que reflecteixen un vast coneixement de Vicens i la seva obra, notes que serveixen de gran utilitat per aclarir qui són els personatges citats, la importància de les dates i dels fets que s'hi esmenten, i que a més proporcionen referències bibliogràfiques diverses. Per últim cal assenyalar que les cartes han estat transcrits literalment, només s'han realitzat petites correccions de puntuació, accentuació i dels errors de picatge –en les mecanografiades–, correccions que hi apareixen convenientment indicades.

José Luis Villanova Valero

Per estimar la vall de Llémèna

PUJADAS i PIGEM, Albert

La Vall de Llémèna

Els Espais Naturals de les Comarques Gironines, 4
Diputació de Girona, Girona, 1995.

La vall de Llémèna, espai natural a cavall entre les comarques de la Garrotxa i el Gironès, no és pas una de les regions ni contrades més emblemàtiques de Catalunya,

ni encara menys ha bressolat cap personatge eminent de la nostra rica història. La vall de Llémèna conserva, però, les mesures humanes d'un hàbitat suau, serè i harmoniós. Un entorn que, com sempre, configura les persones, i que ens ha fet hereus i marmessors dels seus secrets». Aquestes són les primeres paraules de la presentació que fa l'autor, el geòleg Albert Pujadas, al nou volum, en concret el quart, de la col·lecció Estanislaus Vayreda.

El 28 de juny, a la biblioteca pública Miquel Martí i Pol de Sant Gregori, tenia el plaer de presentar aquest llibre que aporta al món de l'educació un material esplèndid per descobrir aquest «hàbitat suau, serè i harmoniós».

Seguint la filosofia de la col·lecció, s'ofereix un material didàctic-educatiu als professors d'ensenyament secundari. En les diferents carpetes que trobem al llibre es presenten un seguit de temes en format de qüestionaris i fitxes per tal que els nois i noies de 12 a 15 anys es converteixin en veritables «investigadors» d'un espai natural. En aquest cas es tracta de l'entorn natural de la vall de Llémèna.

El llibre presenta un seguit de materials encaminats a fer una sortida a la vall de Llémèna. Abans, però, suggereix fer un acostament a la flora, fauna, geologia i població de la vall, a partir d'un muntatge audiovisual (disponible en els diferents centres de recursos i a la biblioteca pública Miquel Martí i Pol de Sant Gregori) i d'un seguit de qüestionaris que es treballaran a la classe. En aquest apartat, i en general en tot el llibre, cal destacar la munió de mapes, dibuixos i esquemes d'acurada realització que acompanyen els qüestionaris i els textos.

Un cop hagin acabat aquestes activitats, que serviran als nois i noies per situar-se i que són tant o més importants que la sortida en si mateixa, els nois i noies ja estaran preparats per anar a conèixer la vall sobre el terreny. Per dur a terme aquesta sortida, es proposa un seguit de fitxes de treball per a cadascun dels indrets que es visitaran.

En el cas dels tres volums que s'havien publicat abans d'aquest (*Els Aiguamolls del Baix Empordà*, *Els Aiguamolls de l'Alt Empordà* i *El Montgrí*), la zona estudiada era més puntual i potser els indrets on es feien les observacions quedaven més recollits en una zona concreta. En el cas de la vall de Llémèna, la proposta consisteix a fer un recorregut al llarg de tota la vall, començant a la capçalera i acabant a la planta de Sant Gregori, on la riera de Llémèna aboca les aigües al riu Ter.

